

Nieuwsbrief KOKW

Februari 2017: nieuwsbrief 1 van 2017

In dit nummer op pagina:

- 1 Voorwoord
- 2 Kringnieuws
- 5 Activiteiten SteM
- 7 Varia
- 9 Kalender

OPROEP

Ontvangt u nog een papieren versie van deze nieuwsbrief?

Graag hadden wij uw e-mail- adres ontvangen op info@kokw.be, zodat u voortaan deze nieuwsbrief digitaal kan ontvangen. Bedankt hiervoor.

Voorwoord

Beste leden

We beleven een historisch feestjaar: 800 jaar parochie en leefgemeenschap Sint-Nicolaas. Dankzij bisschop Gozewijn (wat een mooie naam toch) van Doornik werden we in 1217 een zelfstandige parochie. Een kolfje naar onze hand dus. We mogen – weerom – terecht fier zijn op de medewerking die we als vereniging leveren. In eerste instantie is er een werkgroep bezig, o.l.v. Sandra Van Cauwenberghe. 'Zedde gij ook van Sinnekloas' wordt nu reeds als hoogtepunt van het feestjaar vermeld. Ik volg zijdelings dit gebeuren op en ben bijzonder opgetogen. De – EINDELIJK! - samenwerking tussen het stadarchief, het SteM en de cultuurdienst (om de communicatieambtenaar niet te vergeten) is uitmuntend. Ook dit is een historisch gegeven. We konden ook niet anders. Deze groep patroneert ook de '80 topstukken' -tentoonstelling. Als we de aanleverlijst even turven (dat is dan de taak als voorzitter), dan stellen we objectief vast dat we hofleverancier zijn. Ook onze samenwerking met de parochie verloopt voorspoedig: opzetten van win-win situaties is altijd onze doelstelling geweest. Monsigneur Harpigny, bisschop van Doornik, zal ons – speciaal voor dit feestjaar – verwelkomen op onze ledenreis. En dus hebben we maar een grotere bus vastgelegd. Want deze keer moet er nog een kudde parochianen mee. Ook de Annalen zullen in het teken staan van onze stad.

We willen van deze gelegenheid gebruik maken om onze vereniging toch een beetje bekender te maken bij het grote publiek. Want als we eerlijk de tabellen lezen, dan moeten we vaststellen dat het aantal Sint-Niklaasaren die lid zijn van onze eerbiedwaardige vereniging wat magertjes uitvalt. Mogen we hopen dat jullie vele vrienden en familieleden uitnodigen voor de twee tentoonstellingen. Een beetje fierheid kan onze stad wel hebben, en als geschiedkundige kring willen we daar volop voor gaan.

Gelukkige verjaardag, zou ik zo zeggen, want 800 jaar blijft een speciaal moment.

PS: en we hebben nog een uniek stuk monument terug-

gekregen. Het zal de blikvanger worden van onze tentoonstelling! Stijlperiode, vraagt u? Rococo, zou ik zo zeggen.

Chris De Beer – Voorzitter

Kringnieuws

LEDENUITSTAP – KOKW BEZOECT DOORNIK OP ZATERDAG 20 MEI 2017

Naar aanleiding van 800 jaar Sint-Niklaas bezoekt de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas samen met de parochie van Sint-Niklaas op 20 mei 2017 de stad Doornik.

Bondig programma:

- Stipt 8 u.: vertrek Sint-Niklaas Waasland Shopping-center (bereikbaar met openbaar vervoer)
- 9.30-10 u.: aankomst en koffie in de Glaces d'Antan
- 10-10.30 u.: multimedia-uitleg 'tussen hemel en steen' OT Tournai
- 10.30-12 u.: bezoek aan de kathedraal en de schatkamer, telkens met gids
- 12-12.30 u.: ontmoeting met bisschop Guy Harpigny, 100ste bisschop van Doornik
- 12.30-14.30 u.: middagmaal (3 gangen: keuze tussen vis- of vleesmenu)
- 14.30-16.30 u.: bezoek aan de stad en museum (2 groepen, keuze bij inschrijving)
 - Groep 1: ½ deelnemers TAMAT museum (wandtapijten)
 - Groep 2: ½ deelnemers Museum van Schone kunsten (ontwerp museum van Horta)
- 16.30-16.50 u.: verplaatsing naar de Mont St Aubert (toelichting Pont des Trouis)
- 15:50-18 u.: rustpauze en drankje op de Mont St-Aubert met uitzicht op Doornik
- 18-19.30 u.: terugreis naar Sint-Niklaas

Kostprijs: 55 euro per persoon (dranken tijdens het middagmaal niet inbegrepen).

Overschrijven op rekeningnummer IBAN BE 50 8508 3519 1418 van KOKW, Postbus 144, 9100 Sint-Niklaas.

Inschrijven voor deelname via doornik@kokw.be of via een elektronisch inschrijvingsformulier (en meer info) op de website www.kokw.be.

Maximum 60 deelnemers zijn voorzien.

Herbert Smitz, ondervoorzitter & webmaster KOKW

ONTHULLING LINDEBOOM T.H.V. SINT-MARGRIETKERK IN ELVERSELE – ZONDAG 19 MAART 2017 OM 11U.

Het bestuur van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas en de Heemkundige Kring Braem nodigen u van harte uit op zondag 19 maart 2017 om 11u. voor de inhuldiging van de lindeboom t.h.v. de Sint-Margrietkerk (Dorpstraat) in Elversele.

Deze linde wordt geschonken aan de inwoners van Elversele ter gelegenheid van de 500ste verjaardag van het begin van de reformatie en ter herdenking van de gebroeders Verdickt uit Elversele, zestiende-eeuwse martelaren.

Programma:

- Toelichting over het doel van de lindeboom door Chris De Beer, voorzitter KOKW
- Korte historische situering van de gebroeders Verdickt door Luc Peleman, secretaris Heemkundige Kring Braem
- Slotwoord door Luc De Ryck, burgemeester van Temse
- Receptie aangeboden door het gemeentebestuur in Huis De Fortune, Dorpstraat 56, 9140 Elversele.

Gelieve uw aanwezigheid tegen uiterlijk 15 maart te bevestigen via info@kokw.be.

DE WASE SEMAFOOR OF CHAPPE-TELEGRAAF GAAT INTERNATIONAAL

Op donderdag 17 november 2016 om 22.15 uur werd op NPO1 (VPRO) in het programma *'Onzichtbaar Nederland'* de Wase Semafoor of CHAPPE-telegraaf getoond. Deze optische telegraaf, eigendom van de KOKW bevindt zich in de depots van het SteM. Deze CHAPPE lag daarvoor jarenlang in Huis Janssens opgeborgen, en stond zelfs enkele jaren opgesteld in de museumtuin. Het is mogelijk het enige intact overgebleven exemplaar en komt dus wellicht ooit wel in aanmerking om in de topstukkenlijst Vlaanderen opgenomen te worden.

Hij stond omstreeks 1809 op de kerktoren van Sint-Gillis-Waas, als onderdeel van de keten (Parijs-Lille-Brussel-Antwerpen-Vlissingen) tussen die van Melsele en Sint-Jansteen (ze stonden op +/- 20 km afstand van elkaar). Door de armen van het toestel te bewegen seinde de telegrafist berichten naar de volgende semafoor. Met 92 figuren kon men zo tot 8.464 woorden of uitdrukkingen doorspelen. Een bericht deed een klein kwartier over 200 km. Antwerpen en de Scheldedelta speelden toen een hoofdrol in de plannen van de Franse keizer Napoleon Bonaparte om zijn rijk te verdedigen tegen een mogelijke Engelse aanval.

Hij was reeds eerder te zien in 1992 op de tentoonstelling *'In de lucht geschreven'* (PTT Museum Den Haag) en in 2013 in de tentoonstelling *'Bonaparte aan de Schelde'* (MAS Antwerpen).

Sint-Margrietkerk (Elversele)

<http://www.vpro.nl/onzichtbaar-nederland/.../2016/contact.html>

<https://www.facebook.com/onzichtbaarnederland/>

<https://www.youtube.com/watch?v=9ebhATLZ-bU>

BIBLIOTHEEK EN DOCUMENTATIECENTRUM GESLOTEN OP ZATERDAGVOORMIDDAG T/M 15 APRIL 2017

Als gevolg van de restauratiewerken aan het Huis Janssens wordt de leeszaal van de KOKW gedeeltelijk gebruikt als opslagruimte. De leeszaal is hierdoor tijdelijk gesloten (t/m zaterdag 15 april 2017). Vanaf zaterdag 22 april zullen we opnieuw bezoekers ontvangen in de leeszaal.

Gelieve voor dringende opzoeken/vragen een afspraak te maken via info@kokw.be. Dan wordt bekeken of wij u alsnog kunnen verder helpen. Alvast bedankt voor uw begrip.

AANWINSTEN CARTOGRAFISCHE COLLECTIE K.O.K.W.

In 2014 kochten we 'Artesia Comitatus' van Blaeu (1634) en 'Artois' van Lodovico Guicciardini (1648).

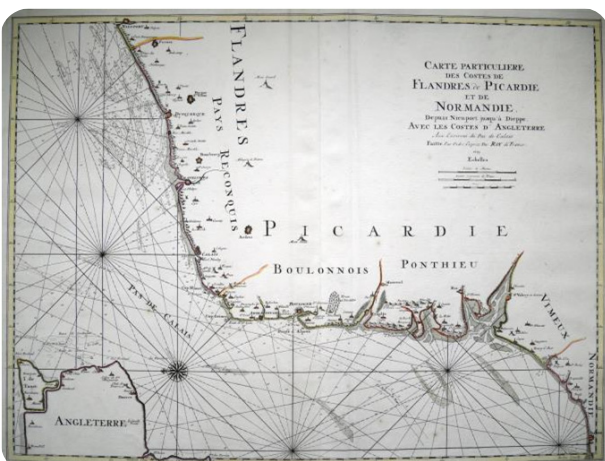
Voortbouwend op beide aanwinsten kochten we van Johannes ? Surhonijs/Abraham Ortelius 'Atrebatum Regionis Vera Descriptio'. (De eerste Orteliuskaart van Artois naar een manuscript uit 1554 van Jacques de Surhon. kaart werd voor de eerste keer in 1579 gepubliceerd).

Nu konden we de hand leggen op de Artesia Descriptio van G. Mercator/H. Hondius uitgegeven in 1632 door Jan Evertsz. Cloppenburgh in 'Gerardi Mercatoris Atlas sive Cosmographicae Meditationes de Fabrica mundi et fabricati figura' en de Artesia Comit uitgegeven te Amsterdam in 1633 door Henricus Hondius in 'L'Appendice de L'Atlas de Gerard Mercator et Ludocus Hondius: contenant diverses nouvelles tables et descriptions tres ample...', oorspronkelijk vervaardigd door Gerard Mercator in 1585.

Als voorbeelden van zeekaarten kochten we:

1. Myanmar; Martaban door Jean-Baptiste d'apres de Manneville.
2. Carte Particulière des Costes de Flandres, de Picardie et de Normandie depuis Nieuport jusqu'à Dieppe. Avec les costes d'Angleterre aux environs du Pas de Calais faite par ordre exprez du Roy de France, 1693.

Deze laatste kaart sluit mooi aan bij een eerder verworven grondplan van Gravelines van Nicolas de Fer; 'Gravelines - Grevelingen en Flamend...', 1696.

De Marchionatus Sacri Imperi door Jacob Aertsz Colom van 1660 krijgt er nu een broertje bij, de Marchionatus Sacri Imperi van Daniel de la Feuille, 1702

Als laatste aanwinst, vermelden we de '*Pars Flandriae occiden continens Ambact...*' van Frederick de Wit.

Na een geslaagde restauratie, waarvoor onze dank aan de provincie Oost-Vlaanderen, is deze mooie kaart van Belsele gedigitaliseerd.

Activiteiten SteM

MERCATORLEZING 'WISKUNST' DOOR DIRK HUYLEBROUCK – DINSDAG 7 MAART 2017 OM 20U., MERCATORMUSEUM

Dr. Dirk Huylebrouck ontvluchtte de Universiteit van Kinshasa wegens diplomatieke incidenten met Moboetoe, verliet de Maryland University Europe toen zijn G.I.-studenten naar Irak vertrokken, en ging uit Burundi weg tijdens de volkerenmoorden. Sinds 1996 onderwijst hij aan de architecten van de KU Leuven, maar hij vlucht nog steeds, in zijn rubriek genaamd '*The Mathematical Tourist*' of in buitengewone wiskundige verhalen.

MERCATORLEZING 'SINT-NIKLAAS AAN ZEE, UTOPIE OF WERKELIJKHEID' DOOR PROF. PHILIPPE DE MAEYER – DINSDAG 21 MAART 2017 OM 20U., MERCATORMUSEUM

Meer dan 634 miljoen mensen, of ongeveer 8,7 % van de wereldbevolking, leven in kustgebieden die lager liggen dan 10 m onder het zeeniveau. Deze zones zijn kwetsbaar voor de gevolgen van de zeespiegelstijging en frequenter onderhevig aan stormvloed en als gevolg van klimaatverandering. Professor De Maeyer (gewoon hoogleraar cartografie en GIS aan UGent) onderzoekt samen met andere wetenschappers de overstromingsrisico's langs de kust en de impact van golfoverslag bij extreme

stormen op structuren, gebouwen en mensen. Een softwarepakket ontwikkelt hij mee om deze risico's in te schatten om alzo evacuatieplannen te kunnen maken. Moeten onze kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen er rekening mee houden dat Sint-Niklaas wel eens aan zee kan liggen? Philippe De Maeyer tracht hier op een antwoord te geven.

MERCATORLEZING 'HISTORISCHE CARTOGRAFIE EN EEN NIEUWE KAARTVIERWER' MET PAUL DE CANDT VAN AQUATERRA – DINSDAG 18 APRIL 2017, OM 20U., MERCATORMUSEUM

Vlaanderen kende een unieke ontwikkeling in de cartografie... Mercator behoort tot onze beroemdste Belgen, maar ook zijn tijdgenoten en opvolgers waren evengoed uitzonderlijke cartografen. Ze hebben Vlaanderen doorheen de laatste eeuwen letterlijk op de kaart gezet. In deze lezing zullen we de belangrijkste cartografen tussen de 15de en 19de eeuw overlopen en stilstaan bij hun unieke kaarten. Daarnaast heeft de digitale revolutie en de internet-technologie ervoor gezorgd dat we deze kaarten vandaag ook op een andere manier kunnen bekijken. Met behulp van een interactieve kaartvierwer zullen we de geografische evolutie van Vlaanderen verder bekijken. We maken een digitale reis in de tijd...

MERCATORLEZING 'BELGISCHE ONTDEKKINGSREIZIGERS' DOOR ALBAN VAN DER STRATEN – DINSDAG 25 APRIL 2017 OM 20U., MERCATORMUSEUM

Precies 400 jaar geleden ontdekte de Amsterdamse zeevaarder van Antwerpse afkomst Jacob le Maire Kaap Hoorn. Deze merkwaardige verwezenlijking kwam niet uit de lucht gevallen. Het is het resultaat van een decennialange zoektocht naar een alternatieve weg naar China en Oost-Indië, waarin Zuid-Nederlandse kapiteins, reders en geografen een beslissende rol hebben gespeeld. Kom mee hun verkenningstochten achterna varen, tussen de icebergs van de Karazee en langs de wilde kusten van Canada, door het gevreesde Vuurland heen, tot in de schaduw van de mythische « Terra Australis »...

Na de lezingen kan u genieten van een goed glas wijn aangeboden door Het Wijnhuis.

U hoeft niet te reserveren. Hartelijk welkom die avond in het Mercatormuseum, Zamanstraat 49 D, Sint-Niklaas. Toegang gratis.

**FOTOTENTOONSTELLING 'DE WALVIS.
JUFFROU AMANDS DROGISTERIJ VAN
TOEN' DOOR VZW ARSÈNE EN GEERT
JOOSTENS – 5 MAART T/M 23 APRIL 2017
IN DE SALONS**

"Mijn ouders openden drogisterij De Walvis in 1919. De gevel is altijd helrood geweest en ook aan het interieur is er niet veel veranderd sindsdien", vertelt Josette Amand (92 jaar). "De chemische producten die we verkochten, zaten allemaal in één van de 120 schuifjes met naamplaatje erop in het Frans. Onze klanten kwamen dikwijls een probleem voorleggen: de kleur van hun wasgoed was dooreen gelopen, de kurken van hun flessen pasten niet goed, ze hadden muizen of luizen,... en dan moesten wij een oplossing bedenken". In al die jaren is er niets aan het interieur van 'De Walvis', dat ondertussen gesloten is, veranderd. Geert Joostens zijn zeer mooie foto's laten u heerlijk binnenkijken in dit winkelinterieur van toen. Pure nostalgie!

Donderdag – zaterdag van 14 tot 17 u., zondag van 11 tot 17 u.

De Salons, Stationsstraat 85

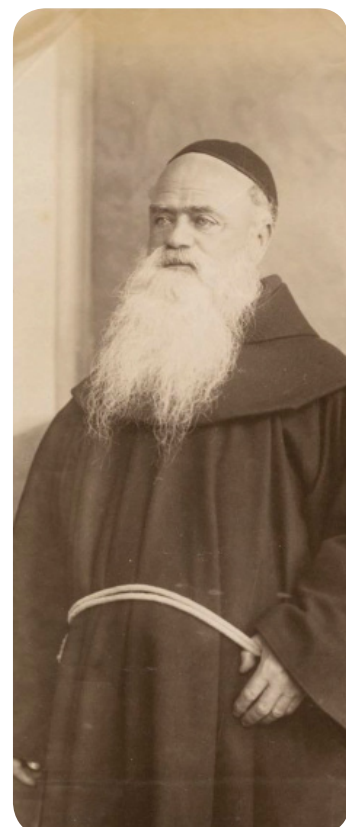
Toegang 2 EUR / 1 EUR met korting; Gratis: kinderen tot en met 12 jaar, houders museumkaart, lerarenkaart. Gratis toegang tot alle musea elke zondag van 11 tot 13 u.

Varia

**TENTOONSTELLING 'EDWARD COLLE-
MAN (1822-1898) OF FRÈRE LIÉVIN DE
HAMME, EEN HAMSE MINDERBROEDER IN
HET HEILIG LAND' - 18 TOT 26 FEBRUARI
2017, SINT-JANSSTRAAT 27 TE HAMME**

Een gezamenlijk tentoonstellingsproject van Hugo De Looze, idCollectief, heemkring Osschaert vzw, het gemeentebestuur Hamme en de erfgoedcel Land van Dendermonde.

De op 22 augustus 1822 in Hamme (De Ring) geboren Edward Coleman meldde zich in de zomer van 1850 bij de minderbroeders te Gent. Op 19 maart 1856 legde hij zijn kloosterbeloften af. Na enkele jaren te Parijs te hebben gewerkt, reisde hij op 6 januari 1859 naar het Heilig Land, waar het leven van Christus, de profeten en de apostelen zich grotendeels had afgespeeld. Hier ontpopte hij zich tot dé autoriteit inzake de evangelische gebeurtenissen. Van 1860 tot aan zijn dood op 23 september 1898 leidde hij de bedevaarders rond door de stad en de regio. Hij publiceerde in 1869 een gids voor christelijke pelgrimage, die tijdens zijn leven tot driemaal toe werd bijgewerkt en aangevuld. Deze 'Guide Indicateur des sanctuaires et lieux historiques de la Terre-Sainte' werd in meerdere talen vertaald, waardoor Fra Lavinio da Hamme een internationale erkenning genoot.

Bovendien zorgde hij ervoor dat de Stèle van Betfage, een door de kruisvaarders achtergelaten gedenkzuil, in bezit van de franciscanen kwam. Deze met fresco's versierde grote kubusvormige steen bevindt zich momenteel in de Rooms-Katholieke kerk van Betfage, gelegen op de oostelijke helling van de Olijfborg.

De tentoonstelling belicht diverse facetten:

- De gemeente Hamme in de 19de eeuw
- Getuigenissen van pelgrims over de invloed van Livien van Hamme
- Een kijk op de toenmalige boetebedevaarten georganiseerd door de orde 'Augustins de l'Assomption'
- Pelgrimsplaatsen & pelgrimstochten
- Het verhaal van de steen van Betfage
- Diverse guides en bibliografie van Frère Liévin.

Vernissage

Zaterdag 18 februari 2017 om 15 uur in de galerie van het kunstcentrum idplusart

Catalogus

'Minderbroeder Livien van Hamme leidde duizenden pelgrims rond in het Heilige Land'

Auteur: Hugo De Looze (Sint-Niklaas, 1949), 176 blz. Voorverkoop en tijdens de expositie = €20, nadien zal de kostprijs €25 bedragen Voorafbestelling op naam van De Looze Hugo | Stationsstraat 25, 9220 Hamme hugo.delooze@skynet.be, tel. 052 47 22 42 | rekeningnummer BE47 0010 9917 3280

idplusart vzw - ruimte voor woord en beeld

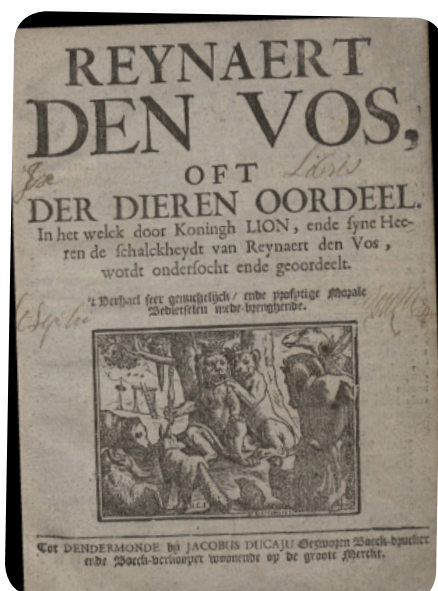
Open: zaterdag en zondag, 14-17uur & andere dagen op afspraak

Sint-Jansstraat 27, Hoogstraat 43 te 9220 Hamme (ingang via parking achteraan het gebouw)

REYNAERTCOLLOQUIUM 'DE METAMORFOSEN VAN EEN LITERAIRE VOS' – VRIJDAG 21 APRIL 2017 IN MUSEUMTHEATER STEM, 10-17U.

Op vrijdag 21 april 2017 vindt in Sint-Niklaas het colloquium 'Metamorfosen van een literaire vos' plaats. Wetenschappers uit drie landen, van vier verschillende instellingen, presenteren zes lezingen waarin diverse methodologische aspecten en enkele voorbeelden van de lange Nachlebung van het verhaal worden bestudeerd:

- Dra. Irmgard Fuchs (Zwitserland) – Universiteit Zürich, *'Reynaert en Reinhart. Twee vossenverhalen in comparatistisch perspectief'*
- Em. prof. Paul Wackers (Nederland) – Universiteit Utrecht, *'Mag dat? Over acceptabele en onacceptabele interpretaties van het Reynaertverhaal'*
- Drs. Wouter Haverals en Dr. Mike Kestemont (België) – ISLN/Universiteit Antwerpen, *'Op het ritme van de Reynaert. De panoramische lectuur van een Middelnederlands meesterwerk aan de hand van de computer'*
- Dr. Kevin Absillis (België) – ISLN/Universiteit Ant-

- werpen, *'En wat was 't nu met den ezel?'* Felix Timmermans (1886-1947) en de Reynaert,
- Prof. Dr. Kris Humbeek (België) – ISNL/Universiteit Antwerpen, *'Enkele tinten grijs en één echte rosse: over de vos Reynaert, collaboratie en repressie'*
 - Jan Dewilde (België) – Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen (Conservatorium), *'De vos op noten: de vos in Vlaamse liederen en opera's'*.

Om 10.30 uur geeft de Sint-Niklase burgemeester Lieven Dehandschutter de aftrap (ontvangst vanaf 10 uur). Na de lezingen zorgen de studenten van het Antwerpse Conservatorium voor een muzikaal hoogtepunt.

Inschrijvingsprijs: 15 EUR p.p. (incl. koffie, lunch met frisdrank, afsluitende borrel) – studenten en kansenas 10 EUR. De inschrijving is pas definitief na betaling op IBAN BE 91 6455 1166 9476 / BIC JVBABE 22, t.a.v. Reynaertgenootschap, Sint-Niklaas.

Partners: Instituut voor de studie van de Letterkunde in de Nederlanden (Universiteit Antwerpen), Artesis-Plantijn Hogeschool (Conservatorium Antwerpen), Liberaal Archief, Hendrik Conscience Erfgoedbibliotheek, stad Sint-Niklaas, Bibliotheca Wasiana, Erfgoedcel Waasland & WARP.

Het colloquium kadert in de viering van 800 jaar Sint-Niklaas. Plaats van het gebeuren: Museumtheater, Zwijgershoek 14 Sint-Niklaas. Meer info: www.reynaertgenootschap.be. Inschrijven via: info@reynaertgenootschap.be

Kalender

- Zaterdag: Bibliotheek en documentatiecentrum gesloten op zaterdagvoormiddag t/m zaterdag 15 april 2017
- Dinsdag 7 maart 2017, 20u.: Mercatorlezing *'Wiskunst'* door David Huylebrouck in Mercatormuseum
- Zondag 19 maart 2017, 11u.: Onthulling lindeboom t.h.v. Sint-Margrietkerk in Elversele
- Dinsdag 21 maart 2017, 20u.: Mercatorlezing *'Sint-Niklaas aan zee'* door Philippe De Maeyer in Mercatormuseum
- Dinsdag 18 april 2017, 20u.: Mercatorlezing *'Historische cartografie'* met Paul De Candt van Aquaterra in Mercatormuseum
- Dinsdag 25 april 2017, 20u.: Mercatorlezing *'Belgische ontdekkingsreizigers'* door Alban van der Straten in Mercatormuseum
- Zaterdag 20 mei 2017: Ledenuitstap naar Doornik

MET DANK AAN:

Met steun van de

